

գիրք, և ի մասնաւորի Ենորհալի իր վիւ-
պասանականին մէջ կ'ընդունին այդ դարու
մարդ ըլլալը:

Տարի մը վերջ, 1736, Վիստոնները
հրատարակեցին իրենց թարգմանութիւնը:
Անցեալ հինգ տարիներու իրենց թղթակ-
ցութիւններու արձագանքը կարծես տուին
հատորի Յառաջարանին մէջ, ուր ակնա-
ծանքով խօսեցան իւրիւրներու անձի մասին,
վիստոն՝ Լաքրօզի գրած վերոյիշեալ նա-
մակին մէջ յայտնած էր իր կարծիքը, մեր-
ժելով Լաքրօզի և անոր նման մտածողնե-
րու գաղափարը կամ ենթադրութիւնը իւ-
րենացիի անձի, ժամանակի և անոր պատ-
մութեան արժէքի մասին:

Զարմանալի անկեղծութեամբ մը, հրա-
տարակիւ եղբայրները Յառաջարանի մէջ
կ'ըսէին թէ ով որ կը խորհի թէ այս պատ-
մութեան գրքէն օգուտ մը քաղել կարելի
է, այնպիսին բոլորովին անգրագէտ մէկը
կը համարենք: Ուստի յայտնենք մեծ է թէ
արգարադատ և հմուտ ընթերցողք մեր այս
ձեռնարկը պիտի չարհամարեն, որ այնպիսի
ամենահին լեզուով շարձարւած երկասի-
րութիւն մը ի խաւարէ ազատելով ի լոյս
կ'ընծայենք:

Հետաքրքրական է նկատել թէ իւրե-
նացիի քննադատութեան այս առաջին էջը,
մէկ կողմէ Լաքրօզ, որ ոչ այնքան խորունկ
ուսումնասիրութեամբ մը, պատմագիրը ին-
ներորդ կամ Տասներորդ դարու մարդ կը
համարէ և անոր պատմագրած առասպել-
ները թարգմանուելու իսկ անարժան գործ.
միւս կողմէ Վիստոնները, որ խոհական և
չափաւոր արտայայտութեամբ կը հակաճա-
ռեն Լաքրօզի տեսակէտներուն, կարծես
գալիք քննադատական պայքարի երկու
ճեղքերու բնութագրի մը կը հայթայթէ:
Սա տարբերութեամբ սակայն որ Լաքրօզի
հետեւողներէն ոմանք չափ ու օսման պիտի
անցնէին, և Լաքրօզի կէս մը սքողեալ
արհամարհական թեթեւ շեշտին տեղ, հուր
ու մուր թափէին մատենագրի գլխին:

ՀՐԱՆԻ Բ. ԱՐՄԷՆ

(Շարունակելի՝ 1)

ԳԻԼԳԱՄԷՇԻ ԴԻԻՑԱԶՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԷԼԵԳԵՐՈՐԴ ՏԱԽՏԱԿ

Սրբազան անտառին տեսքը կը գինով-
ցընէ հանդիսատեսները: Ահեբան գարվարն
ի վար, մայրին՝, մայրին՝, ուսնացած,
ասոնց շուքն աղու, հեշտաղեղ:

Գիշերային տեսիլք մը կը խուզէ Գիլ-
գամէշի նինջը: Էնքիտու կը մեկնաբանէ
բարեկամ, քու երազն է նպաստաւոր,
լեռը զոր ցուն տեսար իւրմարան է,
պիտի ձերբակալենք իւրմարան, պիտի
զայն սպաննենք, և իր դիակը պիտի նե-
տենք դաշտի վրայ: Էնքիտուի երազը
մինչդեռ, զարհուրելի տպաւորութիւն մը
կ'առաջացնէ գերկինքը կ'ոռնայ, երկիրը
կ'որոտայ, լոյսը կը նուազի, ստուերը կը
տիրէ, փայլակը կը փայտատակէ, մահ կը
տեղայ: Անտառի խորերը, Գիլգամէշ կը
ճեղքէ մայրին իր կացինով: իւրմարան
կը լսէ, կը կատարի, ճիշդ է վերգոված ծառերը
որոնք աճած են իմ լեռներուն վրայ: Սարսուռ
կը շրջան կ'ընէ Գիլգամէշի երակ-
նեքէն: Հեղեղանման արցունքներ կ'ազո-
սեն իր այտերը: Շամաշ աստուած չ'ան-
տեսեր իր հաւատարիմ ծառային պաղա-
տանքները: Կը խրախուսէ զայն: Ութը գե-
հենային քամիներ կ'առնեն իր գորգու-
րանքը, Բեմէ հովը, հիւսիսային հողմը,
հարաւային քամին, ամպրոպը, մրրիկը,
ցուրտ հովը, փոթորիկը, առք քամին,
որոնք կ'անդամաւորւնեն իւրմարան: Են-
թարկուողի արտայայտութիւններ կ'արտա-
բերէ իւրմարան ներգործութիւն շահե-
լու սիրտը: Անողոք գիլգ մը կ'որակագրեն
ընդգիւմադիրները: Վարկեանը բարեպատեհ
կը թուի: Կը գլխատեն իւրմարան:

ԷԼԵԳԵՐՈՐԴ ՏԱԽՏԱԿ

Յաղթական ժպիտը կը գծուի Գիլգա-
մէշի շրթներուն վրայ: Կը լուայ իր վար-
սերը, իր ունեքերը կը մաքրէ, կը փռէ հե-
րերն իր ուսերուն վրայ, շքեղ զգեստներ
կը փոխանակեն հինները: Սիրոյ կայծը կը
հրգեհէ հեշտանքի գիցուհւոյ՝ Իշտարի սիր-
տը: Զգլխած պարմանի գեղութենէն, մահ-
կանացուներու միջև անմահ փառքի առաջ-

Նորոգող պատիւները կը շնորհէին անոր, «Ե՛կ, Գիւլզամէշ, եղբի իմ ամուսինը և ես քու կինը, լըջաքարէ և ոսկիէ կառք մը լծել պիտի տամ քեզ համար, փոթորկիներ փոխան մեծ ջորիներու պիտի լծես անոնց, սեմի և գահի (արարածները) պիտի քու ստքերը համբուրին: Երկրպագին պիտի քեզ թագաւորներ, վեհապետներ, իշխաններ: Եռապատիկ պիտի ծնին քու այծերը»: Այս շողով խոստումները իրենց թաքուն կեղծաւորութեամբ չեն շլացնիր Գիւլզամէշը, որ այնքան դարչանքով կ'անդրադառնայ Իշտարի սիրային հովուերգութեանց յարափոփոխ նկարագրին, «Թամմուզը՝ սիրահարը քու երկտասարգութեան, հեկեկալ սահմանեցիր տարի առ տարի, սիրեցիր առիւծը՝ զօրութեամբ անթերի, (տակալն) եօթը և եօթը գուբեր փորեցիր անոր համար, գուրգուրացիր ձիուն՝ վսեմը մարտի մէջ, վճռեցիր իրեն (բայց) մարակը, խթանը ու խարազանը»:

Մերժողական այս գիրքաւորումը կը վերաւորէ չափազանց հասարակութիւնը դիտելու: Անյապաղ կ'որոշէ իր վերիտական բնազդը յագեցնել: Կ'աղեկուի իր հօրմէն՝ Անու աստուծմէն իր անողորմ պատուհասը: Երկնային ցուլն է ան, որ կ'առաքուի զգեստներու Գիւլզամէշը: Ուրուքի թաղերէն կը յոխորտայ ճիւղաղը: Ուղաժիկներ՝ անթիւ, անոր մահափիւռ լուռչէն կը սողակ, մինչ ինքիտուն անվեհերօրէն կը մործէ իր թուրը ուռոյցներուն մէջտեղը անոր եղջիւրներուն: Արեան ճապաղիքներուն մէջ կը թաւալի անստունը: Այս տխրատեսիլ տեսարանին ի տես, Իշտար կը բարձրանայ Ուրուքի պարիսպը ու լուսանքներու տեղադրութիւնը կը տեղացնէ Գիւլզամէշի հասցէին: Ինքիտու զայրացած, կը խլէ դիակէն իր աջ սրունքը և կը նետէ զայն Իշտարի գլխուն, անխառն քնեքու մուրումով՝ Դիցուհին իրեն առիթներ աղիքներով ու հարեւորով ողբ մը կը հիւսեն ֆիգիլքական այդ անջատեալ մասին վրայ: Զարտար երկաթագործներ, եղջիւրները իւզընկալ պնակներու կը վերածեն, որոնք կը ծառայեն Գիւլզամէշին իր աստուծոյն՝ Լուգալբանդայի նուէրներ մատուցանելու: Ապա, երկու հերոսները կը լուսն իրենց ձեռքերը խփարար մէջ և կը սիգաճնման Ուրուքի պողոտաներէն: Ամբոխը խանդավառօրէն կը ծափընկալէ Գիւլ-

զամէշը, որովհետեւ «ան է փառաւորագոյնց հերոսներու միջև, գերազանցը մարդոց միջև»: Խնճողքներ իր պալատին մէջ, կը փառաւորեն շահուած յաղթանակը: Դիշեւը, ինքիտուի նինջը, երազով մը կը միջամտուի:

ԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՆՏԱԿ

Գիշերային տեսիլքին մէջ, աստուծաներու նիստը կ'որոշէ մահուայ մանգաղով կրճատել օրերը Խուսթարան և երկնային ցուլը սպաննողին: Վրճակը կ'իյնայ ինքիտուին: Այս գոյժը կը մղէ ինքիտուն կշտամբանքներ արձակելու Իշտարի ուղղուած, որ զիմակաւոր գործակատարը ըլլալ կը թուի այդ չարագուշակ արարքին: Ինքիտու կ'անիծէ զայն՝ «Թող փողոցն ըլլայ անոր. բնակավայրը, ռուքը պատէ անոր բնակարանը»: Շամաշ աստուծոյ երախտագիտական զգացումներու լրատ մը կը նըշմարէ վերոյիշեալ կոգնանքին մէջ, ու կ'այսպէս ինքիտուին, որովհետեւ «Իշտարն էր որ աստուծածափայել ճաշեր կը մատուցանէր ինքիտուին, արքայարժան ըմպելի, իշխանական զգեստ ու գեղանի Գիւլզամէշը իրր ընկեր»: Զղշումը կը մեղմացնէ ինքիտուի մոլեգնած սիրտը: Շամաշ ալ իր անէծքները օրհնութեամբ կը փոխարինէ:

Գեհները վառ գոյններով պատկերացնող երազ մը դարձեալ կը խռովէ ինքիտուի քունը, «Երկինքը կ'ոռնար, կ'արձագանգէր երկիրը, առանձին էի, տեսայ էակ մը ուրուն երեւոյթն էր նսեմ, արծուանման մազգիններով, կ'առաջնորդէ զիս Խաւարի Բնակարանը, ուր մտնողները չեն իլլեր այլևս, որուն բնակիչներն են լուսագուրկ, անոնց սնունդն է փոշին ու կաւը, տեսայ հոն արքաներ՝ խոյրերին գետին փռուած, քահանաներ, ջարճնկալներ, երգմենեղներ»: Հոգեկան այս խոր տագնապը անկողինին կը գամէ ինքիտուն:

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՆՏԱԿ

Արշալոյսի շողերուն, Գիւլզամէշ կ'ողբայ վերջալոյսը ինքիտուի օրերուն: Աղու յուշերու ոգեկոյտում անոր կեանքէն չի բալասաներ տակաւ արիւննող սիրտը, «Էնքիտու, սուսերը իմ գօտին, իմ առջևի

վահանը, իմ տօնական զգեստը, միակ հրճուանքս դուռն օր հը հալածէ՛ր վայրի էլը տափաստանի, յովազը արձակադաշտի, ինքիտու, ո՛վ ըսիք մեզ անգուզական, միթէ՛ լեռները բը մազլեցեա՞նք միտսին, սպանինցինք ցուլը երկնառաք, զգեստնեցինք մայրիներու հակիչ ճիւղող ինուսթաբան, իմ կրտսեր սիրելի եղբայր, ի՞նչ տեսակի քուն է որ քեզ է կլանած, ո՛հ, չեմ լսեր այլևս: Գիլգամէշ կը մօտենայ, կ'երկարէ իր ձեռքը անոր հաւատարիմ սրտին. զսո՛րկը, զսո՛րկը, աւա՛ղ, դադրա՛ծ. այդ բարի սիրտը որ բարախեց լուկ ազնիւ զգացումներու սիրոյն: Գիլգամէշ կը մռնչէ առիւծի մը հանգոյն, էգ առիւծի մը օրուն կորիւննեցն են խած, կը փետէ իր հերերը, կը մերկանայ իր պճիթներէն»:

Այս անակնկալ բաժանումը կը գողնայ Գիլգամէշի ժպիտէն՝ մարդոց ու իրերու նկատմամբ:

Ի Ն Ն Ե Ր Ո Ր Դ Տ Ա Ն Տ Ա Կ

Գիլգամէշ կը դեգերի արձակադաշտի վրայ: Մահուայ կսկիծը կը հրծէ իր սիրտը ցեցի մը պէս, «ե ես իթէ մեռնիմ, պիտի արդեօք էնքիտուի պէս չըլլամ. վրէշն իմ ընդերքները կը հրւծէ. մահէն դարձուած կը թափառիմ արձակադաշտի երկայնքին»: Անողոք ճակատագրի կապանքները փշրել, ժառանգել անմահական կեանքը, ահա այս երանելի վիճակը չահելու համար Գիլգամէշ կ'որոշէ փշալից արկածախնդրու թիւնները Ուտանպիշտիմը՝ Բաբելական Նայը արժանացած է յաւերժութեան: Այս աստուածային մենաշնորհին շուրջ՝ գաղտնիքներով հարստանալ չուէ՛տար կը կազմէ Գիլգամէշի հեռաւոր ուղեւորութեան այդ խոր հըրգաւոր անձնաւորութեան մօտ: Լեռնա-կիրճեր կը կտրէ, առիւծներ փռելով չորս գին: Մաշուի դժուարամբձ լեռնաշղթայի դռները կարճ-մարդեր կը հակեն, «որոնց նայուածքն է մահ»: Գիլգամէշի դիմագիծը կը տփռուի: «Մահուայ ե կեանքի առեղծուածները լուսաբանող խորհուրդներ քաղելու եկած եմ Ուտանպիշտիմէն» կը յայտարարէ գաղափարապաշտ Գիլգամէշը պա-հակին: Սկեպտիկ մտածումներու խուժան մը կը բանաձնէ կարճ-դէտը, «գերազանց է այդ, ո՛վ Գիլգամէշ, մահկանացուներու

հասողութենէն, ո՛վ է կտրած ուղիները լեռներու, տասներկու մղոն տարածու-թեամբ կը խորանայ ներքնակողմը անտա-ռին, ստուերներու անտառ մը կը խաւարէ ամենուրեք»: Ոչ երաշտը, ոչ խոնավու-թիւնը, ոչ հառաչը կրնան ձուլել Գիլգա-մէշի պողպատեայ կամքը: Խոշնդոտները կը վերցուն լեռան մուտքին: Աղջամուղջը նուաճել է վերջ, Գիլգամէշ կը դիմաւորէ սարդիոնը պողպարե, հաճոյատեսիլ բարու-նակներով, լըջաքարը իր սաղարթներով կը մագնիսացնեն Գիլգամէշի նայուածքը:

Տ Ա Ն Ն Ե Ր Ո Ր Դ Տ Ա Ն Տ Ա Կ

Չեռուն, ծովկերարնակ կապելագե-տուհին՝ Սիտուրին է: Երկարատե վազը խորշումներ է գրոշմած Գիլգամէշի ճակտին: Ոճրագործի յուսահատութիւն մը կ'օրօրէ իր քայլերը: Յաւերժահարսը կը սպանայ անոր մուտքը: Գիլգամէշի խորխտ հոգին կ'ընդդիմանայ, «պիտի խորտակեմ քու դուռը ու փշրեմ նիգերը, ես սպաննցի ցուլը երկնառաք, զգեստնցի մայրիներու անտառին դէտը, լեռնակիրճերը վկայեն թող փռած առիւծներու: Սիտուրին խոտը կը համեմատէ անոր արտաքին երևոյթը իր անձին շուրջ հիւսած ներքողին հետ, «եթէ դուն ես Գիլգամէշը որ կ'ըճատած է օրերը ճիւղող պահպանին, անհետացուցած ա-ռիւծները, աստուածաստեղծ ցուլը ոտնա-կոխած, ինչո՞ւ քու այտերն են ծխւած, քու դէմքը վնաս, քու սիրտը վշտահրւծ, կը զեգերիս արձակադաշտի վրայ, հովի յորձանքի մը սիրահարուած կարծես»: Յու-զումներու քուրայ մը կը բոցավառէ Գիլ-գամէշի ներաշխարհը: Կանգրադառնայ իր տխուր անցեալին, «ո՛հ, ինչո՞ւ պիտի չի թառամէին այտերս, բարեկամ, օրուն կը դուրգուրայի այնքան՝ էնքիտուն, իմ լրա-ցուցիչը, օրուն հեռ արկածախնդրութիւն-ներու երկիւղը արհամարհեցինք, չի վրե-պեցաւ մարդոց չարաբխտ ճակատագրէն, ձեռքս ուշաթափեցաւ դայն հոգին յանձ-նել, ողբացի, ողբացի, ողբացի, ցերեկ, փշեր, մինչև որ որթը ինկաւ քիթէն: Այս անվերադարձ երթը մերկացուց կեանքս իր դալար սաղարթներէն: Ըսէ՛ ինձի, ո՛վ կա-պելագետուհի, միթէ մարդ կարող է վա-նել դառն բաժակը մահուայն: Կենսապաշտ

զիցուհին կը հեգնէ այս ցնորամոխ բաղձանքները՝ իր նիւթապաշտ իմաստասիրութեամբ, «Գիւղամէշ, ինչո՞ւ կը դեգերիս, կեանքը զոր կը փնտռես, պիտի զայն չի գտնես, վասնզի երբ աստուածները ստեղծեցին մարդկութիւնը, իսկ մեր սահմանեցին մարդոց որդիներուն, իսկ կեանքը վերապահեցին իրենց. ո՞վ Գիւղամէշ, լեցուր քու որովայնը, տոնախմբէ իւրաքանչիւր օրը, երգէ՛, պարէ՛, օձէ՛ գլուխդ ընտիր իւզով, զիտէ՛ հրճուանքով՝ պղտիկը որ կը բռնէ քու ձեռքը, և քու կենակիցը հրճուի թող քու ծոցին մէջ. ահա, այժմ է բաժնի մարդոց»։ Նիւթականով լոկ սահմանափակուելու ուսմիկ աշխարհահայեացքը չի յագեցնէր Գիւղամէշի հոգեպաշտի պապակը։ Սխառութիւն կը հարցաքննէ Ուտնափշիւտի մասնաշխարհը շաւղիներուն շուրջը, «պիտի կտրեմ ձովը, արձագողաշտն ալ նպատակաւ սիրոյն»։ Յաւերժահարսը կը ջանայ մեղմացնել այս յանգուզն մանկամտութիւնը, «Գիւղամէշ, մշուշապատ ժամանակներէ ի վեր, ոչ ոք արհամարհած է խոր շուրերը մահուայ, հզօր Շամաշը լոկ, անոր անհուգական համբողջը հանդիսացաւ»։ Յուսահատութիւնը չի յամբարցնէր Գիւղամէշի քայլերը։ Յաւերժահարսը կը համակիր, ճշու լաւազոյն առաջնորդը Ուրշանապին է՝ Ուտնափշիւտի մակուկաժարը, անտառի մէջ կը բնակուի։ Գիւղամէշ զգլխած, կը մերկացնէ իր գաշոյնը, կ'արմատախել ծառերը ու նիպակի մը պէս կ'իյնայ անոնց միջև։ Քաղաքաժարական փոխանակութիւններէ վերջ, Ուրշանապին տրտմաթաթաւ օւղղութիւնով, օինչու Գիւղամէշ, քու այտերն են դալկանար, քու դէմքը վհատ»։ Գիւղամէշ կը հեծէ սղբերգութիւնը իր կեանքին։ Կը ճմլի սիրտը Ուրշանապինի կը հրամայէ Գիւղամէշին անտառէն հարկը քսան ձող կտրել վաթսուսն արմկաչափ իւրաքանչիւրը։ Գիւղամէշի կոցերին և թորը կը փութացնեն այդ աշխատանքը։ Ուրշանապին կը միացնէ զանոնք կուպրով ու կը ձեռացնէ մակուկի։ Ուրշանապին և Գիւղամէշ մէկ ու կէս ամիս նաւարկելէ յետոյ կը հասնին մահուայ շուրերը։ Համակ հաւատքը, բազալփարատենէ Գիւղամէշը կը մօտենայ Ուտնափշիւտի մին ըսելով՝ եղէմք չի յապեցաւ ոչ մէկ քաղցը նինջով, մարմինս է վշտազեղ, զգեստներս արջ, բորենի, առիւծ,

ընծաւում, վագր, հղջերու, այծքաղ, կերայ անոնց միտը և զգեստաւորուեցայ անոնց մորթիքով»։ Գիւղամէշ՝ իր արկածախնդրութիւններուն փառքը ներբողելէ վերջ, իմաստուն Ուտնափշիւտի կը պատգամէ անոր դառն անխոստափելութիւնը մահուայ «արդեօք ցմիշտ կը կառուցանեք տուներ, պայմանագրեր կը կնքենք, միթէ ցյաւիտեա՞ն հղբայրները կը ժառանգեն, կամ քննախնդրութիւնը ցմիշտ կը հրւծէ սրտերը ոստիկներուն, աշխարհի ծնունդն է ի վեր ոչ մէկ ինչ իր գոյութիւնը կը վկայէ տակահնորէն, քնացողը և մեռեալը որքան հանգիստութիւններ կը թելադրեն»։

ՏԱՍՆԵՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱԽՏԱԿ

Գիւղամէշ կը հրաթափի սո՞վ Ուտնափշիւտի, քու արտաքինը տարօրինակ չի թուիր, նմանութիւններ կը նշմարուին իմին նիւ հետ, այլևոր բարեկամ, պատմէ՛ ինծի ինչպէ՞ս մենաշնորհուեցար ներմուծուելու աստուածներու հաւաքոյնին մէջ ու անանձնաշնորհուեցար յաւերժական կեանքին»։ «Աստուածներու այդ գաղտնիքին» բացառիկ ժառանգութիւնը կը պարզէ Ուտնափշիւտի ջրհեղեղի հուշակաւոր գոյցին մէջ, (առանձին պիտի շօշափենք այս շահեկան նիւթը, Սուրբ Իրազանին հետ բաղդատամբ)։ Ուտնափշիւտի կը հեգնէ մարդկային տկարութիւնը Գիւղամէշին։ Ապացոյցը, կ'առաջարկէ անոր վեց ցերեկ և եօթը գիշեր նիրհել, ընինջը փոթորկալից ամպի մը գերթ կը զգեսնէ Գիւղամէշը»։ Մտաւայ երկուորեան՝ մրափնէ կը նշուածուի Գիւղամէշին։ Ոչնչացման պատասխանը կը յաղթահարէ զինքը։ Հեռաւորն Ուտնափշիւտի յուսահատութիւնը, կ'արթնցնէ իր ծառան՝ շաթիւտայ մը տեղութիւնը աւարտած, ու փորձառարար կը նախազգարարէ անոր անարդէն Ուտնափշիւտի անմահ կեանքի փնտրութեան։ Ուտնափշիւտի կողակիցը, գթաշարժ, կ'առարկէ իր կեանքի ընկերոջ, Գիւղամէշին անփառունակ վերադարձը հայրենիք, որովհետեւ «եկած է ան, խոնջած, ինչպէ՞ս պիտի զինքը վարձատրեն»։ Յոյսի վերջին պատարար կը շնորհէ Ուտնափշիւտի կանաչ երազներով բարախուն այդ որսին, զպիտի քողազերծեմ քեզ, Գիւղամէշ, զաղտնիք մը անանուն, խորը, շատ խորիւրդ

ջուրին, վարդանման տունկ մը կ'աճի, օծերունին կ'ալլակերպի պարմանի» կը կու-
չին զայն, ստանալու պարագային այդ
բոյսը, յաւերժական կեանքի փառքը պիտի
քու մէջ ճաճանչէ: Գիլգամէշ անյապաղ
կը խճադրուի ու կը հասնի ծովուն յատակը: Կը
նշմարէ հազուադէպ տունկը: Կը կորզէ
զայն արագօրէն: Ներքին գոհունակութիւն
մը կը ճաճանչէ իր գէմքին վրայ: Մասունքի
մը պաշտամունքով, իր հայրենաբաղձ հո-
գին չի վարանիր փոխադրելու այդ թան-
կազին գիւտը գէպի Ուրուք:

Վերադարձի ճամբուն վրայ, Գիլգամէշ
իր յոգնատանջ մարմինը կը հանգստացնէ
լճակի մը զուլալ ջուրերուն մէջ: Ֆիզիքա-
կան այդ հաճոյքի ինքնամոռացման մէջ,
տունկիմոռոյրը կը գրգռէ հոտառութիւնը
օձի մը, որ իր զգայարանական պահանջը
յագիցնելու պապակով, ջուրին մակերեսը
կը սուրայ ու կը խէ յուռութեք-բոյսը, ու-
րուն ճաշակուժը երիտասարդական աւիշ մը
կը հեղու անասունի երակներուն մէջ: Կ'ա-
ղօտի վերջին նշոյլն ալ «յաւերժական
կեանք»-ը օյոսին:

Գիլգամէշ կ'ողբայ դառնօրէն անա-
կութիւնը իր խեղալուպառ վազքին, ցուրտ
իրականութիւնը անխուսափելի մահուայ
իրբե հակապատկեր: Այդ օր Գիլգամէշ
հեծեց, իր դալակ այտերը «ողողեցտն
արցունքի գետակներով, ըսէ՛, Ուրշանապի,
ո՛վ մտկուկամբ սրելի, որո՞ւ համար
հիւժեցան իմ հուժկու բազուկները, որո՞ւ
համար սպառեցաւ արիւնը սրտիս»: Գիլ-
գամէշ իր գերմարդկային ճիգերուն գերա-
կշուութեամբն իսկ անզօր կը մնայ շրջելու
չար ճակատագիրը մարդոց որդիներուն:
Իողող Սիրտը մարդուն թող որոնէ իր
երջանկութիւնը շօշափելի աշխարհի նիւ-
թական նոսաճուճեկուն մէջ: Գիլգամէշն
ու Ուրշանապին Ուրուք կը վերադառնան:
Գիլգամէշ կը ներկայացնէ Ուրշանապին
իր ձեռակերտ պատերը՝ իր միակ հրճուանքը
այլեւս՝ «ե՛լ, Ուրշանապի, պատուարին վրայ
Ուրուքի և շրջագայն անոր վրայ, զննէ
խոնարհակողմը, քննէ որմադրութիւնը,
եթէ ան թրձուած աղիւսէ չէ բաղկացած,
և կամ անոր հիւր եօթը իմաստունները
զեռեղած չ'են, մէկ սար քաղաքը, մէկ
սար պարտէզը, մէկ սար արուարձանը,
որմը իշտարի տաճարին, գուժարը երեք

սար: Ուրուք քաղաքը կ'ընդգրկէ այս
բոլորը»:

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՍՏԱԿ

Գիլգամէշ կ'աշխարէ անկումը իր թմ-
րուկին ու ճպոտին, խորիւրը անթափանց
ստորերկրեայ աշխարհին, «ա՛հ, ո՛վ պիտի
վերբերէ իմ թմրուկն ու ճպոտը այդ խու-
ւարէն»: Էնքիտուի վշտակից հագին կ'ա-
ղաղակէ դժոխքէն, «ե՛տ՛ր իմ, ինչո՞ւ քու
սիրտն է այնքան վիրաւոր, քու փափաքը
պիտի ես կատարեմ»: Էնքիտուի վերելքը
անվերադարձ վայրէն տարամիւս ընդդի-
մութիւններուն թաղիւնէ վերջ՝ Էնիլ, Սին
և Էա աստուածներուն, գեհեկի իշխան՝
Ներկալի կողմէ կը միջամտուի: Գիլգամէշի
կարօտակէզ սիրտը կ'արագացնէ իր բար-
խումը, Էնքիտուի ստուերին երևումով:
Գիրկընդխառնումը կը յիշեցնէ վաղեմի
բարեկամութեան մը անկեղծութիւնը: Ան-
տեսներէն լրարբի մը գալուստը կը
խթանէ Գիլգամէշի հետաքրքրութիւնը,
«յայտնէ ինձի, ո՛վ Էնքիտու՝ գանձ կորուս-
եալ, զորէ՛ք դժոխքին զօր գուն տեսար»,
յուռտես փորձառութեան մը տաժանքը կը
նախազգարարուի, «եթէ պարզեմ քեզ
տաժանքը գեհեկին, արցունքներ պիտի ու-
ռոգեն քու այտերը, պատառ մ'իսկ ժպիտ
քու սրելիներէն դժոխստանջ, աւա՛ղ,
բոլորն ալ փոշիացած, բոլոր մարմինները՝
ցեցոտած զգեստներու պէս՝ կ'երը գարշա-
ճճիներուն»:

Դիւցազներգութիւնը կ'եզրափակուի
նողկալի պատկերացումովը լուսագունդ
կայանին:

ԱՆՈՒՇԱԻՈՆ ԱՐՂ. ԶՂՋԱՆԵԱՆ

(Նարոնակի)՝ 2)

